

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3702-23

meddelad i Stockholm den 9 februari 2024

SÖKANDE

Se bilaga

Ombud för 1–202: Advokat Björn Rosengren
Advokatfirman Björn Rosengren
Birger Jarlsgatan 73–75
113 56 Stockholm

KLANDRAT AVGÖRANDE

Regeringens (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslut den 20 april 2023, KN2023/01015, avseende tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av två nya farledsavsnitt i farled 511 Landsorts bredgrund–Södertälje (Igelsta)

SAKEN

Rättsprövning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen förklarar att regeringens beslut ska stå fast.

BAKGRUND

1. Landsortsfarleden (farled 511) är en ca 70 kilometer lång allmän farled från Landsort till Södertälje.
2. I februari 2019 överlämnade Sjöfartsverket frågan om inrättande av två nya farledsavsnitt i Landsortsfarleden till regeringen för prövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Syftet med den nya sträckningen var att öka sjösäkerheten i Landsortsfarleden och att anpassa farleden för framtida fartygstrafik. De nya farledsavsnitten gällde sträckorna Fifång–Regarn och Oaxen–Skanssundet. Förslaget innebar att viss vattenverksamhet, såsom muddring, bedömdes bli nödvändig och att stora fartyg, i stället för att enligt den befintliga farledssträckningen gå nära Mörkö, skulle komma att passera närmare Lisölandet.
3. Sjöfartsverkets underlag bestod bl.a. av en utredning, en miljökonsekvensbeskrivning och synpunkter på dessa från myndigheter och enskilda. Under handläggningen kompletterade Sjöfartsverket underlaget avseende miljökonsekvenser av muddring och dumpning samt den planerade verksamhetens påverkan på skyddad natur och skyddade arter. Vidare inkom Sjöfartsverket med ett kompletterande yttrande avseende påverkan på fåglar, miljökvalitetsnormer och lokalisering av dumpningsområden.
4. Genom det klandrade avgörandet beslutade regeringen att tillåta inrättande av de två nya farledsavsnitten med de av Sjöfartsverket angivna sträckningarna. Beslutet innehöll vissa villkor. Som skäl för beslutet anförde regeringen sammanfattningsvis följande.
5. Landsortsfarleden, inklusive de planerade nya farledsavsnitten samt Södertälje hamn, är utpekade som riksintressen för kommunikation enligt miljöbalken. Det finns ett behov av att vidta både kapacitetshöjande och säkerhetshöjande åtgärder. Den förflyttning av farleden som nu tillåtlighetsprövas innebär en

förbättring som är transportpolitiskt motiverad. Inrättandet av de två nya farledsavsnitten kommer att i viss mån beröra flera områden som är utpekade som riksintressen. Den sammantagna bedömningen är att riksintressen-områdenas natur- och kulturvärden inte påtagligt kommer att skadas av den planerade verksamheten och att påverkan på turism och friluftsliv inom dessa områden blir begränsad. Påverkan på skyddade arter och Natura 2000-områden bedöms bli begränsad. Verksamheten är förenlig med gällande miljökvalitetsnormer och bullerpåverkan bedöms som begränsad.

YRKANDEN M.M.

6. Sökandena ansöker om rättsprövning och yrkar att regeringens beslut ska upphävas. Sökandena anför följande.
7. Motiveringsskyldigheten enligt 32 § förvaltningslagen (2017:900) utgör en rättsgrundsats som även gäller regeringen. Även av artikel 6.9 i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) och av artikel 9.1 b i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet) följer en motiveringsskyldighet som gäller regeringen.
8. Beslutet innehåller ingen redogörelse för hur regeringen prövat verksamhetens tillåtlighet utifrån de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, trots att det finns ett krav på att dessa bestämmelser ska tillämpas. Även motiveringarna rörande miljökonsekvensbeskrivningen, miljökvalitetsnormer och bullerpåverkan är bristfälliga.
9. Högsta förvaltningsdomstolen har hållit muntlig förhandling i målet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Rättslig reglering m.m.***Rättsprövningslagen*

10. Enligt 1 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (rättsprövningslagen) får en enskild ansöka om rättsprövning av sådana regeringsbeslut som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
11. Enligt 7 § ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om det strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.
12. Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kravet på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23–25 och 234).

Farledslagen

13. Enligt 1 § lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn (farledslagen) får en allmän farled inrättas, om den är

av väsentlig betydelse för den allmänna samfärdseln, för fiskerinäringen, eller för trafiken med fritidsbåtar och det behövs med hänsyn till säkerheten i farleden. Detta gäller även i fråga om utvidgningar av allmänna farleder.

14. Enligt 1 d § farledslagen ska Sjöfartsverket med ett eget yttrande överlämna frågan om inrättande av en allmän farled till regeringen för prövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken.

Miljöbalken

15. Enligt 17 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken ska regeringen pröva tillåtligheten av allmänna farleder.
16. Av 2 kap. 1 § första stycket miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldiga att visa att de allmänna hänsynsreglerna i kapitlet iaktas när frågor om tillåtlighet prövas.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

17. Sökandena anför i huvudsak att regeringens beslut inte är tillräckligt motiverat. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att även om förvaltningslagen inte är direkt tillämplig i regeringsärenden, så följs i praxis de principer som kommer till uttryck i lagen i stor utsträckning också vid handläggningen av regeringens förvaltningsärenden (HFD 2020 not. 34 och HFD 2022 not. 18).
18. Vid prövning av tillåtlighetsärenden enligt 17 kap. miljöbalken ska regeringen tillämpa de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.
19. Av regeringsbeslutet framgår att de frågor som aktualiseras av de allmänna hänsynsreglerna har behandlats förhållandevis ingående under ärendets handläggning hos regeringen. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening

kan beslutet inte anses ha utformats så bristfälligt att det står i strid med kravet på motivering. Beslutet ska därför inte upphävas på denna grund.

20. Regeringens beslut kan inte heller i övrigt anses strida mot bestämmelserna i miljöbalken eller mot någon annan rättsregel på det sätt som sökandena har angett. Inte heller framgår att regeringen vid beslutsfattandet har felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som finns i tillåtlighetsärendet eller att det vid handläggningen har förekommit några fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Det framgår inte heller klart av omständigheterna i målet att beslutet på något annat sätt strider mot någon rättsregel. Regeringens beslut ska därför stå fast.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Thomas Bull, Mahmut Baran, Marie Jönsson och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Tove Weiner.

BILAGAMål nr
3702-23

1. Ann-Margret Abrahamsson
2. Marjatta Ahlros
3. Sven-Ole Ahlros
4. Bianca Önnér Ahrenstedt
5. Lars Almebäck
6. Maria Almebäck
7. Maria Althoff
8. Anne Louise Andersson
9. Birgitta Andersson
10. Bo Andersson
11. Eva-Brita Andersson
12. Leif Andersson
13. Renée Andersson
14. Stefan Andersson
15. Sten Andersson
16. Nils-Uno Antoni
17. Kjell Bakken
18. Soili Behm
19. Birgitta Berg
20. Cecilia Berggren
21. Hans Berggren
22. Ingrid Berggren
23. Jacob Berggren
24. Ann Båvner Bergquist
25. Carl-Gustaf Bergquist
26. Eva Bjurström
27. Johan Bjurström
28. Anette Bornesand
29. Jan Bornesand
30. Annika Brege

Besöksadress

Birger Jarls torg 13

Telefon

08-561 676 00

Öppettider

måndag–fredag

09:00–12:00

13:00–16:00

Postadress

Box 2293

103 17 Stockholm

E-post

hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Webbplats

www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

BILAGAMål nr
3702-23

31. Maud Brodén
32. Olof Bäckström
33. Carina Börjesson
34. Nicolas de Champs
35. Pekka Crook
36. Åke Dahlberg
37. Christina Danielsson
38. Anette Djupmark
39. Gunn-Britt Djurberg
40. Nils Djurberg
41. Gunny Eckerstrand
42. Agneta Edin
43. Carina Ekberg
44. Johan Behm Eklund
45. Peter Eklund
46. Thomas Behm Eklund
47. Andreas Ekman
48. Nils Ekroth
49. Susanna Ekströmer
50. Kenneth Elgán
51. Susanne Elgán
52. Bertil Enefalk
53. Allan Eriksson
54. Gunilla Eriksson
55. Peter Fahlén
56. Marie Ståhl Fransson
57. Björn Fredrikzon
58. Peter Furberg
59. Benny Gerdin
60. Chris Gimé

BILAGAMål nr
3702-23

61. Anastasia Gorbouchina
62. Nina Tottie Grill
63. Hans Gustafsson
64. Leif Gustafsson
65. Maria Gustafsson
66. Mariann Gyllenpalm
67. Jouko Gäddevik
68. Pia Gäddevik
69. Anita Göransson
70. Sara Haag
71. Magnus Hallin
72. Seved Hallin
73. Britt-Inger Hansén
74. Göran Hansén
75. Margareta Hansson
76. Kerstin Hedbeck
77. Lars Hedbeck
78. Björn Hedenström
79. Kerstin Hedenström
80. Ulf Hedenström
81. Monica Hedlund-Olsson
82. Lennart Hellstedt
83. Yvonne Hellstedt
84. Owe Hessler
85. Birgitta Hillgren
86. Charles Hillgren
87. Daniel Hofmann
88. Johanna Hofmann
89. Ann-Christin Zander Holwaster
90. Bengt Holwaster

BILAGAMål nr
3702-23

91. Birgitta Holwaster
92. Emanuel Holwaster
93. Olle Holwaster
94. Henrik Huss
95. Tomas Hydfeldt
96. Charlotta Håkansson
97. Ing-Marie Håkansson
98. Philippa Håkansson
99. Ulf Håkansson
100. Morgan Ibrahim
101. Marita Johansson
102. Mats Johansson
103. Einar Jung
104. Karin Jung
105. Marie Sjödin Jäätmae
106. Ola Karlsson
107. Clara Kempff
108. Henrik Kraft
109. Mats Kummelstedt
110. Anna Kvarnström
111. Göran Larsson
112. Inger Larsson
113. Jan Larsson
114. Irma Lee
115. Bo Lennartsson
116. Peter Lennartsson
117. Ragnhild Lennartsson
118. Håkan Lerjerud
119. Kristin Lerjerud
120. Göran Levmo

BILAGAMål nr
3702-23

121. Rolf Lind
122. Marie Linder
123. Roger Linder
124. Kjell Lindersson
125. Johan Lindhé
126. Kristina Berntsson Ljung
127. Anette Lundblad
128. Christer Lundblad
129. Iréne Höglund Lundmark
130. Susanne Paciello Lundvall
131. Maud Lyckenius
132. Mats Löfgren
133. Göran Lövgren
134. Marianne Manners
135. Johanna Montgomery Mattsson
136. Bengt Medin
137. Paule Monville
138. Gulli Moquist
139. Linda Moris
140. Viveca Mundt
141. Anders Mårtensson
142. Eleonora Nilsson
143. Olle Nilsson
144. Kina Norberg
145. Åke Norberg
146. Maria Nordström
147. Kerstin Nyberg
148. Anders Olander
149. Filip Olsson
150. Lars Otterstadh

BILAGAMål nr
3702-23

151. Göran Persson
152. Eric Petersson
153. Olov Pettersson
154. Alice Rasmussen
155. Christina Regnell
156. Ann Rilegård
157. Björn Rilegård
158. Göran Rilegård
159. Ingrid Rilegård
160. Kjell Rilegård
161. Arne Rimsjö
162. Anita Roeckner
163. Sonny Rosén
164. Agneta Rudling
165. Martin Rudling
166. Ursula Rudling
167. Inga-Lill Rönnlycke
168. Björn Salomonsson
169. Eva Salomonsson
170. Maria Tottie Salomonson
171. Fjalar Sand
172. Gunhild Sand
173. Anita Lövgren Sandblom
174. Kjell Seger
175. Sofia Silverstolpe
176. Peter Ståhl
177. Sven Sundgren
178. Cecilia Svedung
179. Dag Svedung
180. Inga Svedung

BILAGAMål nr
3702-23

181. Mikael Svedung
182. Sven Söderholm
183. Bernt Söderlund
184. Iréne Söderlund
185. Fredrik Thorsell
186. Helena Thorsell
187. Kerstin Thorsell
188. Lars Thorsell
189. Maria Tillbom
190. Mats Tillbom
191. Michael Videgren
192. Björn Wallgren
193. Anette Wallin
194. Annika Wallin
195. Fredrika Werner
196. Björn Westerberg
197. Eva Westerberg
198. Eskil Zander
199. Annika Ödebrink
200. Melker Ödebrink
201. Henry Östman
202. Monika Östman
203. Björn Rosengren